

UCHWAŁA Nr 32 / 857 / 19
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
w RZESZOWIE
z dnia 27 marca 2019r.

**w sprawie zmiany „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi
na lata 2017 - 2020”.**

Na podstawie art. 11 ust. 3 oraz art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512), art. 19 ust. 3, art. 19 a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383 z późn. zm.), w związku z uchwałą Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 26 sierpnia 2013 roku w sprawie aktualizacji Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007 – 2020,

**Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie
uchwala, co następuje:**

§ 1

Zmienia się „Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2017 - 2020” przyjęty Uchwałą Nr 287/5776/17 Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia 28 marca 2017 r. i przyjmuje w brzmieniu jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Władysław Ortyl

PODKARPACKI PROGRAM ODNOWY WSI NA LATA 2017-2020

I. Wstęp

Procesy związane z odnową wsi mają kilkudziesięcioletnią historię, w sposób usystematyzowany są wdrażane w krajach Unii Europejskiej już od lat 70-tych. W Polsce zostały zapoczątkowane w połowie lat dziewięćdziesiątych i opierają się na implementacji najlepszych doświadczeń europejskich, głównie niemieckich i austriackich, a także wiedzy zdobytej przy okazji realizacji programów regionalnych innych województw.

Członkostwo Polski w strukturach Unii Europejskiej stawia nowe wyzwania dla kierunków działania regionów. Jednym z założeń rozwoju regionalnego jest realizacja modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych, które powinny przejąć odpowiedzialność za przyszłość wsi, wykorzystanie miejscowych zasobów, ukierunkowanie lokalnych inicjatyw między innymi poprzez formułowane oddolnie wizje rozwoju swoich miejscowości.

Nie ulega wątpliwości, iż podkarpacka wieś na przestrzeni lat będzie w dalszym ciągu ulegać przemianom.

W wielu przypadkach rozwój obszarów wiejskich odbywał i odbywa się na zasadzie przenoszenia rozwiązań miejskich zarówno w zakresie infrastruktury, budownictwa oraz stylu życia. Takie rozwiązania skutkują niejednokrotnie alienacją i zanikiem poczucia wspólnoty jej mieszkańców, indywidualności i tożsamości wsi.

Prezentowany projekt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia wynikające z realizacji Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2011-2016 oraz zapisy Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, a także wnioski wynikające z wdrażania przez Samorząd Województwa niektórych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Stanowi istotny czynnik zapobiegania niekorzystnym tendencjom związanym z zanikiem tradycyjnych elementów od zawsze towarzyszących polskiej wsi zarówno w sferze materialnej jak i duchowej. Jest też swego rodzaju miernikiem rozwoju świadomości lokalnych grup liderów wiejskich.

II. Cel realizacji Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi.

II.1 Rolą Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020 (dalej **Program**) jest między innymi realizacja zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Program ma bezpośredni wpływ i odnosi się do trzeciej dziedziny działań strategicznych; *sieć osadnicza, cel: Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako elementu budowania potencjału rozwojowego regionu, priorytet: Funkcje obszarów wiejskich, cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku.*

Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2017-2020 będzie miał również pośredni wpływ na:

1. Pierwszą dziedzinę działań strategicznych dotyczących priorytetu:

- Turystyka poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną.
- Rolnictwo poprzez wsparcie zrównoważonego rozwoju terenów objętych gospodarką rolną i rybacką, rozwój integracji pionowej i poziomej w rolnictwie, organizację i udział w targach i wystawach krajowych, promocję produktów oraz wzmocnienie działalności gospodarczej w pozarolniczych ogniwach agrobiznesu, w tym agroturystyki i ekoturystyki.

2. Drugą dziedzinę działań strategicznych dotyczących priorytetu:

- Edukacja poprzez kształtowanie i promocję postaw związanych z uczeniem się przez całe życie.
- Kultura i dziedzictwo kulturowe poprzez rozwój infrastruktury kulturalnej i imprez kulturalnych, ochronę dziedzictwa kulturowego regionu.
- Społeczeństwo obywatelskie poprzez wzrost aktywności obywateli regionu w życiu publicznym, oraz promowanie partnerstw jako form realizacji zadań.
- Sport powszechny poprzez rozwój infrastruktury sportowej.

Program w założeniach ma sprzyjać zmianom strukturalnym obszarów wiejskich związanych z rozwijaniem pozarolniczych form aktywności mieszkańców wsi i bardzo mocno promujących postulat wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, który polega m.in. na rozwoju nowych funkcji np. turystycznych, czy biznesowych. Jego zadaniem jest integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej poprzez realizację działań mających na celu zaspokajanie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz zachowania dziedzictwa kulturowego, a także modernizacji przestrzeni wiejskiej.

II.1.1 Działania służące realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”.

Działania o charakterze edukacyjnym mają przyczynić się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez: promowanie idei samorządności, podnoszenie świadomości społecznej (w tym świadomości prawnej) mieszkańców

obszarów wiejskich, przygotowywanie mieszkańców obszarów wiejskich do pełnienia funkcji społecznych (sołtysów, radnych, liderów wiejskich), promowanie idei zrzeszania się i partycypacji w realizacji zadań publicznych również w formule partnerstwa, podnoszenie umiejętności i kompetencji członków grup i stowarzyszeń funkcjonujących na obszarach wiejskich, propagowanie postaw patriotycznych, tradycyjnych wartości patriotycznych, członków grup i stowarzyszeń, konsolidacje i integracje lokalnych potencjałów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

III. Regulacje ogólne

III.1 Program finansowany jest ze środków Województwa Podkarpackiego.

III.2 Program realizowany jest głównie w oparciu o zestaw działań obejmujących elementy takie jak:

- 1. Działania służące realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi.**
- 2. Cykl szkoleniowo – aktywizujący dla powstałych grup odnowy wsi.**
- 3. Promocja programu i wsparcie informacyjno-komunikacyjne.**
- 4. Konkurs „Piękna wieś podkarpacka”.**
- 5. Działania służące realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”.**

Powyższe elementy Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi służyć mają przede wszystkim zmianie podejścia mieszkańców obszarów wiejskich w postrzeganiu środowiska, w którym przyszło im żyć i funkcjonować. W pierwszej kolejności ma zwrócić uwagę na wartość otaczających ich zasobów i bogactw dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego, usytuowanych w bezpośrednim i dalszym otoczeniu. Walory te często nie są dostrzegane, a w konsekwencji pozbawione są właściwej ochrony ze strony mieszkańców danej społeczności. Często są one wręcz niszczone, bądź wypierane przez elementy współczesnej kultury masowej. Powoduje to utratę istotnych elementów dziedzictwa obszarów wiejskich (np. w dziedzinie architektury wiejskiej, obyczaju, krajobrazu itp.), które mogłyby stanowić podstawę silnej tożsamości społeczności wiejskiej, a w efekcie być podstawą do tworzenia specyficznych produktów lokalnych i ich wykorzystania w rozwoju gospodarczym wsi.

W dalszej perspektywie wyżej wymienione elementy Programu służą wyposażeniu grup odnowy wsi w kluczowe umiejętności służące samodzielnemu rozwiązywaniu problemów społeczności wiejskiej oraz zarządzania rozwojem lokalnym.

Realizacja Programu powinna odbywać się w oparciu o przewidywaną sekwencję działań rozłożonych w czasie. Istotnym jest w tym przypadku zachowanie odpowiedniej chronologii i niezbędnej elastyczności. Kolejność posiada znaczenie zasadnicze, gdyż prowadzenie pełnego procesu odnowy powinno odbywać się w oparciu o wiedzę i umiejętności jego uczestników (tj. zbudowania odpowiedniego

potencjału ludzkiego i organizacyjnego), a te z kolei pozyskiwane będą systematycznie.

III.2.1 Działania służące realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi

W ramach Programu funkcjonować będą Sołeckie Grupy Odnowy Wsi reprezentowane przez przedstawicieli lokalnych społeczności zaangażowanych w Program. Powyższe grupy utworzą Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi, w których określą zasoby oraz potencjał swojej miejscowości, wskażą silne i mocne strony oraz przedstawią program krótko i długoterminowy ze wskazaniem rodzaju i zakresu zadań planowanych do realizacji za pomocą Programu, środków z funduszu sołeckiego lub pochodzących ze środków zewnętrznych.

Samorząd Województwa Podkarpackiego będzie wspierał realizację zadań wskazanych w ramach Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi poprzez dofinansowanie zadań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Środki finansowe przyznane zostaną na zasadach ujętych w szczegółowych warunkach i trybie przyznawania pomocy przyjętych stosowną uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego. Nabory wniosków odbywać się będą cyklicznie w każdym roku trwania Programu. Rozliczenie zrealizowanych zadań nastąpi w danym roku kalendarzowym w którym przeprowadzono nabór.

III.2.2 Cykl szkoleniowo – aktywizujący dla powstałych grup odnowy wsi

Cykl szkoleniowo-aktywizujący realizować będzie Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie. Rolą tych działań jest zainicjowanie procesu tworzenia Sołeckich Grup Odnowy Wsi poprzez przeprowadzanie warsztatów, czy organizowanie konferencji szkoleniowych. Głównym zadaniem jest przygotowanie liderów wiejskich do prowadzenia działań w ramach odnowy wsi w swojej społeczności lokalnej poprzez przekazanie im modułowo opracowanych porcji wiedzy i umiejętności. Celem tego cyklu jest również pobudzenie do długofalowej i samopodtrzymującej się aktywności na rzecz odnowy wsi oraz pozyskiwania trwałego poparcia danego środowiska dla prowadzonych na rzecz realizacji działań. Zasadniczą jego funkcją jest wygenerowanie nowych, twórczych i niejednokrotnie innowacyjnych pomysłów dotyczących odnowy wsi.

Cykl szkoleniowo-aktywizujący, składać się będzie m. in. z następujących elementów:

1. Warsztaty „Planowanie w procesie odnowy wsi”.
2. Inne formy szkoleniowe w postaci doradztwa czy spotkań konsultacyjnych.

III.2.2.1 Warsztaty „Planowanie w procesie odnowy wsi” - to element cyklu szkoleniowo-aktywizującego kluczowego dla powodzenia procesu odnowy wsi w zgłoszonej do udziału w Programie miejscowości. W warsztatach uczestniczyć będą Sołeckie Grupy Odnowy Wsi (**SGOW**) oraz reprezentanci najważniejszych wiejskich organizacji i inni liderzy życia społeczno-kulturowego, którzy przy współpracy pracowników Departamentu PROW opracują Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi

(SSRW). Podczas szkolenia uczestnicy na podstawie wcześniej przeprowadzonej inwentaryzacji oceniają zasoby sołectwa oraz jakość i standard życia. Głównym celem warsztatów jest wykreowanie wizji wsi i stworzenie planu krótko oraz długoterminowego. Dodatkowym efektem warsztatów jest aktywizacja i integracja członków Sołeckich Grup Odnowy Wsi.

III.2.2.2 Inne formy szkoleniowe - w ramach innych form szkoleniowych przewiduje się możliwość spotkań konsultacyjnych na temat systemu wsparcia grup odnowy wsi, podczas którego liderzy wiejscy zapoznają się z konkretnymi instrumentami wsparcia dla grup odnowy wsi na poziomie gminy, powiatu oraz regionu. W zakresie powyższego działania odbywać się mogą, w zależności od potrzeb, szkolenia uzupełniające tematycznie związane z aktualnymi problemami dotyczącymi samozatrudnienia oraz tworzenia spółdzielni socjalnych, czy zakładania stowarzyszeń wiejskich. Jedną z form mogą być szkolenia dotyczące tzw. produktów lokalnych i regionalnych. Spotkania Sołeckich Grup Odnowy Wsi posłużyłyby przedstawieniu efektów Programu na danym etapie jego realizacji oraz stanowiłyby podstawę do wymiany doświadczeń pomiędzy poszczególnymi grupami odnowy wsi.

III.2.3 Promocja programu i wsparcie informacyjno-komunikacyjne

Działania informacyjno-promocyjne związane z Programem prowadzić będzie Departament PROW oraz Beneficjenci Programu.

W ramach powyższego działania prowadzona będzie dotychczasowa strona internetowa www.odnowawsi.podkarpackie.pl, zawierająca niezbędne informacje związane z ogólną koncepcją Programu, jego uczestnikami, będzie również źródłem informacji na temat bieżących spotkań, warsztatów i szkoleń. W tym celu można wykorzystać nowe technologie informacyjno-komunikacyjne w postaci portali internetowych o charakterze społecznościowym służących jako regionalna platforma wymiany doświadczeń odnowy wsi lub innych usług służących komunikacji, przepływowi informacji i wymiany doświadczeń. Ten instrument oprócz dużego pakietu zawierającego informacje o odnowie wsi, biblioteki materiałów poświęconych „odnowie” posiadałby przede wszystkim bardziej interaktywny charakter, pozwalając na kontaktowanie się grup odnowy wsi między sobą, a także na generowanie przez uczestników nowych usług świadczonych za pośrednictwem Internetu (np. forum wymiany).

Dodatkowym elementem promocyjnym Programu będą działania informacyjne realizowane przez Beneficjentów Programu w postaci umieszczania tablicy informacyjnej, zamieszczania informacji w lokalnej prasie i gminnych serwisach internetowych, czy poprzez promowanie za pośrednictwem organizowanych wydarzeń gminnych. Działania promocyjne będą jednym z kryterium uzyskania punktów w ramach przyznania pomocy.

III.2.4 Organizacja Konkursu „Piękna Wieś Podkarpacka”

Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka” jest istotnym elementem Programu, który ma na celu ukazanie piękna wiejskiego krajobrazu jak również dbałość mieszkańców o swoje otoczenie. Równocześnie konkurs ma promować ideę wspólnego działania społeczności wiejskiej oraz identyfikację i rozpowszechnianie najlepszych wzorców współpracy lokalnej społeczności, w celu uzyskania wspólnej korzyści, jaką jest przyjazna dla mieszkańców, zadbane, piękna wieś stanowiąca wizytówkę regionu.

Celem konkursu jest wspieranie rozwoju wsi poprzez pobudzanie aktywności gospodarczej, kulturalnej i społecznej. To doskonała okazja do promowania i nagradzania tych sołectw z terenu województwa podkarpackiego, które dbają o kształtowanie ładu przestrzennego oraz pielęgnują środowisko naturalne, wyróżniają się w dziedzinie podnoszenia estetyki wsi, chronią lokalne dobra kultury i krajobraz oraz aktywizują społeczność sołectwa do wspólnych działań. Konkurs ma wyłaniać te miejscowości, w których mieszkańcy w sposób szczególny dbają o walory swojej wsi poprzez integrację i zaangażowanie, gdzie głównym wyznacznikiem nie muszą być czynniki ekonomiczne. „Piękna Wieś Podkarpacka” będzie organizowana w różnych kategoriach opisanych w stosownym regulaminie opracowywanym na okoliczność poszczególnych edycji.

Konkurs odbywać się będzie cyklicznie raz w roku i ma stanowić inspirację dla naśladowców, pokazując najlepsze efekty uzyskane w danej miejscowości, stanowiąc wizytówkę regionu.

III.2.5 Działania służące realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”

Powstanie „Uniwersytetu Samorządności” ma na celu wdrażanie działań ukierunkowanych na wspieranie idei społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich. Okazją do podjęcia takiej inicjatywy jest stuletnia rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Dodatkowym elementem tej części Programu będzie realizacja „100 inicjatyw z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości” w wyniku działania Uniwersytetu.

Głównym założeniem „Uniwersytetu Samorządności” jest stworzenie warunków do przeprowadzenia inicjatyw edukacyjnych polegających na organizacji szkoleń, zajęć, kursów, warsztatów które stanowiłyby odpowiedź na całość zapotrzebowań lokalnych społeczności w zakresie samorządności, których realizacja pozwoli podnieść poziom świadomości i aktywności społecznej na obszarach wiejskich województwa podkarpackiego.

Główne założenia i funkcje jakie spełni „Uniwersytet Samorządności” to:

- rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- propagowanie idei samorządności wśród mieszkańców obszarów wiejskich województwa podkarpackiego,
- realizowanie inicjatyw mających podnieść poziom świadomości prawnej (głównie w zakresie prawa samorządu terytorialnego) społeczeństwa podkarpackich obszarów wiejskich,

- przygotowanie przedstawicieli społeczności wiejskich do realizacji funkcji społecznych (liderzy wiejscy, sołtysi, radni),
- poprawa komunikacji pomiędzy mieszkańcami obszarów wiejskich i instytucjami publicznymi, zminimalizowanie zjawiska wykluczenia cyfrowego,
- propagowanie idei zrzeszania się i partycypacji w realizacji zadań własnych gminy (stowarzyszenia na rzecz rozwoju wsi, formuła partnerstwa publiczno-społecznego oraz partnerstwa publiczno-prywatnego),
- przygotowanie liderów wiejskich oraz organizacji społecznych działających na obszarach wiejskich do tworzenia dokumentów programowych oraz pozyskiwania środków zewnętrznych,
- zapoznanie społeczności wiejskiej z możliwościami produkcji, rejestracji i promocji produktów lokalnych oraz lokalnego dziedzictwa materialnego,
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji członków grup i stowarzyszeń np. OSP,
- prezentacja dobrych praktyk,
- konsolidacja i integracja potencjałów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich,
- propagowanie postaw patriotycznych, tradycyjnych wartości, działania na rzecz rozwoju „Małych Ojczyzn”.

Program zakłada powstanie przynajmniej jednej placówki „Uniwersytetu Samorządności” w każdym z 21 powiatów województwa podkarpackiego.

III.3 System wsparcia instytucjonalnego

Sołeckim grupom odnowy wsi zaangażowanym w proces odnowy niezbędne jest stałe wsparcie ze strony różnego rodzaju instytucji, zwłaszcza administracji samorządowej różnego szczebla poczynając od samorządu gminnego do wojewódzkiego. Działanie to może przybierać różnorakie formy: finansowe, organizacyjne, doradcze itp.

Wsparcie ze strony gminy jest podstawową formą pomocy dla społeczności lokalnych, bez którego odnowa wsi nie jest w stanie zaistnieć w sposób trwały, ani też przetrwać w dłuższym okresie czasu.

Gminy zgłaszające wsie do Programu powinny w szczególności zadbać o:

- podjęcie stosownych uchwał w odniesieniu do Programu,
- wyznaczenie kompetentnego pracownika danego urzędu gminy, który pełnił będzie funkcję koordynatora. Wyznaczona osoba powinna posiadać umiejętności i warunki do współpracy z sołeckimi grupami odnowy wsi oraz być w stałym kontakcie z liderami grup odnowy wsi i być do dyspozycji liderów wiejskich,
- koordynowanie inicjatyw podejmowanych na szczeblu sołectwa z działaniami prowadzonymi przez gminę na jego terenie z uwzględnieniem zarówno innych programów gminnych, jak również planów budżetowych,
- stały monitoring postępów Programu między innymi poprzez systematyczne informowanie o przebiegu odnowy wsi podczas sesji Rady Gminy,
- partycypację w kosztach organizacyjnych Programu.

Rolą samorządu województwa jest wdrażanie Programu poprzez realizację elementów opisanych w tym dokumencie i jego koordynacja oraz bieżące monitorowanie i ocena efektów jego realizacji.

Dodatkowym wsparciem dla procesu wdrażania Programu na terenie województwa podkarpackiego mogą być Lokalne Grupy Działania. Idea oddolnego podejścia przyświecająca modelowi leaderowskiemu może mieć doskonałe przełożenie na inicjowanie oraz prowadzenie procesów odnowy poszczególnych miejscowości. Opracowane i realizowane przez poszczególne LGD Lokalne Strategie Rozwoju z zasady opierają się na lokalnych zasobach i uwzględniają potrzeby lokalnych społeczności. Strategie opracowywane na poziomie sołectkim z jednej strony mogłyby stanowić uszczegółowienie strategii opracowywanych przez LGD z drugiej stanowić źródła, w oparciu o które strategie te mogłyby być aktualizowane. W przypadku ścisłej korelacji pomiędzy wspomnianymi wyżej dokumentami (strategiami) również zasoby kadrowe poszczególnych biur LGD mogłyby zostać włączone w proces wdrażania Programu np. poprzez organizację szkoleń, doradztwo itp.

III.4 Monitoring i ewaluacja Programu

Proces wdrażania Programu powinien cechować się elementami stałymi w zakresie przyznawania pomocy określając warunki udziału zapewniając jednocześnie jednakowe zasady dla wszystkich potencjalnych uczestników. Wprowadzony proces monitorowania ma na celu wzbogacenie Programu o nowe elementy, gdyby zaistniała taka konieczność. Istotnym wymogiem jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych efektów. Metodyczne dążenia do realizacji celów podlegać muszą ocenie skuteczności. Konieczne jest bowiem zatem stworzenie pełnego systemu obejmującego proces wdrażania Programu.

W zakres systemu powinny wchodzić elementy takie jak:

- zbieranie danych i informacji,
- analiza i przetwarzanie danych i informacji,

Ewaluacja Programu przeprowadzona zostanie w ostatnim roku jego trwania po zrealizowaniu przez Beneficjentów zadań. W ocenie uwzględnione powinny być uwagi zgłoszone zarówno przez gminę realizującą zadanie, jak i przez sołectwo, poprzez przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej. W ocenie Programu posłużyć się można wskaźnikami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, takimi jak: liczba inicjatyw podejmowanych na terenach wiejskich przez mieszkańców, czy wykorzystanie środków zewnętrznych (ilość pozyskanych środków).

W zakres systemu ewaluacji powinny wchodzić elementy takie jak:

- ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami,
- ocena rozbieżności pomiędzy założeniami Programu a rezultatami,
- poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji,
- wprowadzenie ewentualnych zmian w dotychczasowym systemie wdrażania.

III.4.1 Przewidywane efekty i korzyści płynące z realizacji Programu Odnowy Wsi Województwa Podkarpackiego

Pełne efekty realizacji Programu widoczne będą dopiero w perspektywie kilkuletniej.

Bezpośrednim efektem wdrożenia Programu będzie realizacja założeń celów i priorytetów określonych w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Przewidywane efekty realizacji Programu można rozpatrywać w 3 płaszczyznach:

1. Z punktu widzenia korzyści dla społeczności wiejskich objętych Programem,

- wzrost poczucia tożsamości,
- integracja społeczności wiejskiej,
- poprawa jakości życia i stabilność,
- świadomość istnienia wsparcia gminy, powiatu i województwa,
- nabycie umiejętności generowania nowych przedsięwzięć i projektów, a w konsekwencji zdolności do kierowania rozwojem własnej społeczności
- większa partycypacja w życiu społecznym,
- wzrost poziomu świadomości społecznej,
- poprawa komunikacji pomiędzy mieszkańcami obszarów wiejskich i instytucjami publicznymi.

2. Z punktu widzenia korzyści dla gmin uczestniczących w odnowie wsi,

- maksymalizacja efektywności wykorzystania pozyskanych środków,
- wzrost aktywności mieszkańców sołectw,
- uporządkowanie przestrzenne wsi oraz nieruchomości publicznych,
- aktywizacja gospodarcza - stworzenie nowych możliwości dla podmiotów gospodarczych,
- wzbogacenie życia społeczno – kulturalnego i zwiększenie możliwości promocji gminy,
- wzbogacenie życia społeczno – kulturalnego,
- stworzenie nowych kanałów dystrybucji usług publicznych.

3. Z punktu widzenia całego Województwa Podkarpackiego,

- uzyskanie platformy wymiany doświadczeń i nowych źródeł informacji,
- przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego (wzrost dochodów budżetu, wzrost możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych i inwestorów),
- możliwość dynamizacji rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich,
- stworzenie możliwości bezpośredniego współdziałania samorządu województwa ze społecznościami lokalnymi i rozszerzenie doświadczeń w kreowaniu regionalnej polityki rozwoju na obszarach wiejskich, możliwość uzyskania zmiany tradycyjnego wizerunku wsi.

- wzrost aktywności mieszkańców dzięki zwiększeniu ich świadomości społecznej.

III.5 Beneficjenci Programu

III.5.1 Beneficjenci Programu realizujący zestaw działań służących realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi.

Zadanie będące przedmiotem dofinansowania w ramach Programu może być realizowane w sołectwie zgłoszonym do udziału przez właściwy terytorialnie samorząd gminny z wyjątkiem sołectw, w których realizowane było zadanie w ramach Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2011-2016. Zgłoszenia mogą dokonać gminy, które będą uczestnikami Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020 i zgłoszą wybrane sołectwo w oparciu o uchwałę zebrania wiejskiego i uchwałę rady gminy dotyczące przystąpienia do Programu. Zgłoszenie do Programu zostanie przyjęte w postaci formularza deklaracji, którego wzór opracowany zostanie przez Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Beneficjentem Programu jest Gmina mająca siedzibę na terenie województwa podkarpackiego.

Grupą docelową będą mieszkańcy sołectwa zgłoszonego przez Gminę.

III.5.2 Beneficjenci Programu realizujący zestaw działań służących realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”.

W zakresie realizacji elementu piątego Programu tj. działań związanych z realizacją „Uniwersytetu Samorządności” Beneficjentem pośrednim może być każda gmina wiejska lub miejsko-wiejska województwa podkarpackiego nie koniecznie uczestnicząca wcześniej w Podkarpackim Programie Odnowy Wsi zaś beneficjentami bezpośrednimi są mieszkańcy obszarów wiejskich z terenu województwa podkarpackiego.

III.6 Zakres i kryteria dostępu

W ramach działań, realizowanych w oparciu o Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi będzie można wykonywać zadania, które wpisują się w Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego dotyczące priorytetu: Funkcja Obszarów Wiejskich w następujących kierunkach:

- Aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej
- Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej służące zaspokajaniu potrzeb społecznych i kulturalnych w kontekście procesu odnowy wsi
- modernizacja przestrzeni wiejskiej.

III.7 Wyłączenia

Z zakresu dofinansowania wyłączone są operacje, które dotyczą:

- budowy/ przebudowy/ remontu dróg,
- budowy/przebudowy/remontu chodników przy drogach,
- budowy/przebudowy/remontu oświetlenia ulicznego przy drogach,
- budowy/przebudowy/remontu parkingu oraz nawierzchni utwardzanej placów z przeznaczeniem na parking,
- budowy/przebudowy/remontu wiat przystankowych.

III.8 Realizacja Programu

III.8.1 Realizacja Programu dotycząca działań służących realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi.

Podkarpacki Program Odnowy Wsi na lata 2017-2020 realizowany będzie zgodnie z ramowym harmonogramem. Gminy będą mogły przystąpić tylko w pierwszym roku jego trwania. Samorządy będące uczestnikami Podkarpackiego Programu Odnowy wsi na lata 2017-2020, zgłosić będą mogły tylko jedno sołectwo. W trzecim roku realizacji Programu będzie możliwość dokonania przez Gminę zmiany sołectwa biorącego udział w Programie.

Przyznanie środków finansowych z budżetu województwa odbywać się będzie na podstawie listy rankingowej, zatwierdzonej przez Zarząd Województwa Podkarpackiego. Lista rankingowa będzie utworzona według kolejności wynikającej z ilości uzyskanych punktów podczas oceny (od największej do najmniejszej). Zawierać będzie: nazwę beneficjenta, sołectwo w którym realizowane jest zadanie, tytuł zadania, wysokość kwoty pomocy oraz liczbę uzyskanych punktów. Punkty będą przyznawane na podstawie kryteriów określonych w Szczegółowych warunkach i trybie przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020”.

Środki finansowe przyznane zostaną beneficjentom w limicie dostępnym w ramach budżetu przewidzianego na dany rok realizacji Programu. O przyznaniu pomocy decydować będzie większa liczba punktów na liście rankingowej.

III.8.1.1 Wymagania w stosunku do sołectwa

Uczestnictwo sołectwa w Programie wymaga spełnienia następujących warunków:

- utworzenia SGOW w składzie min. 5 osób,
- wskazania lidera grupy odnowy,
- podjęcia uchwały zebrania wiejskiego wyrażającej wolę przystąpienia do Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi, która określa osobę lidera grupy odnowy oraz imienny skład,
- przeprowadzenie warsztatów służących opracowaniu lub aktualizacji Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi z udziałem Sołeckiej Grupy Odnowy Wsi,
- przyjęcie przez zebranie wiejskie Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi.

III.8.1.2 Wymagania w stosunku do gminy

- podjęcie przez radę gminy uchwały o zgłoszeniu sołectwa do Programu,
- powołanie gminnego koordynatora,
- zabezpieczenie środków na partycypację w Programie stosowną uchwałą Rady Gminy,
- ustalenia zasad wsparcia dla sołectw uczestniczących,
- zapewnienie sprawnego przepływu informacji,
- rozpatrzenia i zatwierdzenie stosowną uchwałą Rady Gminy Sołeckiej Strategii Rozwoju Wsi,
- zapewnienie koordynacji działań sołectw związanych z ich uczestnictwem w Programie w relacjach z gminą oraz samorządem województwa.

III.8.1.3 Wymagania w stosunku do Województwa

- ogłoszenie Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” w I kwartale roku, w którym odbywać się będzie nabór wniosków,
- przeprowadzenie naboru wniosków o pomoc finansową,
- działalność szkoleniowa, doradcza i konsultacyjna w zakresie realizacji Programu,
- przyznanie kwoty pomocy dla beneficjentów Programu w ramach dostępnego limitu finansowego,
- rozliczenie wniosków o pomoc finansową i wypłata środków w wymaganym terminie,
- monitoring i ewaluacja Programu.

III.8.2 Realizacja Programu dotycząca koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”.

W zakresie koncepcji „Uniwersytetu Samorządności” obowiązują odrębne zasady, które zostaną określone w szczegółowych warunkach i trybie przyznawania pomocy przyjętych stosowną uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego. Nabory wniosków odbywać się będą w każdym roku trwania Programu. Rozliczenie zrealizowanych zadań nastąpi w danym roku kalendarzowym w którym przeprowadzono nabór.

W ramach ogłoszonego naboru wnioski mogą złożyć wszystkie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie z terenu województwa podkarpackiego. W 2019 r. zostaną wybrane Gminy do realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”. Koncepcja obejmuje dwa etapy: I inwestycyjny – realizowany w 2019 r., II edukacyjny – realizowany w 2020 r.

I etap inwestycyjny obejmuje przygotowanie niezbędnej infrastruktury na potrzeby realizacji zakładanych form edukacyjnych. Natomiast drugi etap polegać

będzie na realizacji zadeklarowanych założeń edukacyjnych (z wykorzystaniem stworzonej infrastruktury) za pośrednictwem podmiotów szkolących. Realizacja koncepcji „Uniwersytetu Samorządności” obejmuje wykonanie obydwu etapów. Szczegółowe zasady oraz obowiązki gminy realizującej koncepcję oraz Samorządu Województwa Podkarpackiego będzie określała umowa o przyznaniu pomocy. Umowy zawierane będą z beneficjentami wyłonionymi w wyniku przeprowadzonego naboru wniosków. Nabór ma charakter konkursowy. Szczegółowe warunki naboru i oceny wniosków określają szczegółowe warunki naboru.

III.9 Budżet Programu

Budżet Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi będzie określony w oparciu o środki Samorządu Województwa Podkarpackiego.

Szczegółowe warunki i tryb przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” określone zostaną w formie uchwały w zakresie realizacji Sołeckich Strategii Rozwoju Wsi oraz odrębnie dla działań służących realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”.

III.10 Ramowy harmonogram wdrażania Programu

2017 r.	I/II kwartał 2017 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020”. I/II kwartał 2017 - Konferencja otwierająca realizację Programu. II kwartał 2017 - Przeprowadzenie warsztatów szkoleniowych. II kwartał 2017 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” na rok 2017. II kwartał 2017 – Nabór wniosków o przyznanie pomocy (nowe gminy - nowe sołectwa). II-IV kwartał 2017 r. – Realizacja zadań i wypłata pomocy finansowej. III/IV kwartał 2017 r. – Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka 2017”.
2018 r.	I kwartał 2018 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” na rok 2018. I/II kwartał 2018 – Nabór wniosków o przyznanie pomocy (zgłoszone sołectwo w 2017 r.). II-IV kwartał 2018 r. – Realizacja zadań i wypłata pomocy finansowej. III/IV kwartał 2018 r. – Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka 2018”.
2019 r.	Harmonogram wdrażania Programu dotyczący działań służących realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi. I/II kwartał 2019 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” na rok 2019. I/II kwartał 2019 – nabór wniosków o przyznanie pomocy (możliwość zmiany sołectwa). I kwartał 2019 r. – warsztaty szkoleniowe dla nowych sołectw. II-IV kwartał 2019 r. – realizacja zadań i wypłata pomocy finansowej. III/IV kwartał 2019 r. – Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka 2019” Harmonogram wdrażania Programu dotyczący realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”. I/II kwartał 2019 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” w zakresie realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności” na rok 2019. I/II kwartał 2019 – nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach etapu I (inwestycyjnego) II-IV kwartał 2019 r. – realizacja zadań w ramach etapu I (inwestycyjnego) i wypłata pomocy finansowej.

2020 r.	Harmonogram wdrażania Programu dotyczący działań służących realizacji sołeckich strategii rozwoju wsi. I/II kwartał 2020 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” na rok 2020. I/II kwartał 2020 r. – Nabór wniosków o przyznanie pomocy (zgłoszone sołectwo w 2019 r.). II-IV kwartał 2020 r. – Realizacja zadań i wypłata pomocy finansowej. III/IV kwartał 2020 r. – Konkurs „Piękna Wieś Podkarpacka 2020”. Harmonogram wdrażania Programu dotyczący realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności”. I kwartał 2020 - Przyjęcie przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej z budżetu Województwa Podkarpackiego w ramach „Podkarpackiego Programu Odnowy Wsi na lata 2017-2020” w zakresie realizacji koncepcji „Uniwersytetu Samorządności” na rok 2020. I kwartał 2020 r. – wyłonienie instytucji szkolących. I-IV kwartał 2020 r. – realizacja szkoleń. IV kwartał 2020 wybór najciekawszych inicjatyw projektów. IV kwartał 2020 – Podsumowanie i ewaluacja Programu.
---------	--

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Władysław Ortyl

